

LEYLEKLİ KONAK

Salim Nizam

- Edincik'in dar sokakları ikinci gölgesinde dinlenirken, Arnavut kaldırımlarında egzozu patlak bir kamyonun sesi mahalleliyi öğle uykusundan uyandırdı. Eşyalarla yüklenmiş Dodge marka bu kamyon ardında kara bir duman bırakarak yol alırken, mahallenin bütün çocukları sıgırcık sürüleri gibi peşinden sürüklenmekteydiler.

Çatısında leylek yuvası bulunan Rumlardan kalma, taştan yapılmış iki katlı tarihi konağın demir tokmaklı kapısının önünde, Süreyya Hanım ve Abdurrahman Bey otomobillerine binip yeni evlerine taşınmadan önce; eskiden evin hanımı olup şimdi kocamış bir çınar ağacı gibi yalnızlığına terk ettikleri Mürüvvet Hanım'ı yeni bakıcılarına teslim ederken sıkı sıkıya tembihlemekteydiler.

“Aman ha Hicabiye Hanım gözümüz arkada kalmasın, annemize çok iyi bak.”

“Sakın ha kibrit ve çıraları sobayı tutuştururken ortalık yerde bırakma.”

“Mutfaktaki bıçakları da çekmeceye kilitlemeyi unutma.”

“Eğer altını kirletecek olursa Bakkal İsmet'in dükkânındaki muşambalardan aliver ve Abdurrahman Bey'in üzerine yazdırıver, nasıl olsa bir hafta sonu mahalleye uğradığımızda borcumuzu öderiz.”

Her seferinde başını emme basma tulumba gibi sallayarak onaylayan bakıcının şaşkınlığı yüzünden okunuyordu. Gözbebekleri iyice büyüyen Hicabiye Hanım'ın eline tutuşturulan bahşiş azımsanacak miktarda değildi. Otomobil hareket ettikten sonra Hicabiye Hanım elindeki yeni banknotları saydıktan sonra gülümsemişti. Bu iş ne zeytin işine ne maydanoz toplamaya ne de badana yapmaya benziyordu. Mart ayı ortalarında olmalarına rağmen bu yıl erken teşrif eden çatıdaki leyleklere baktı. Yıllardır evinin bacasına yuva yapmalarını

arzu ettiği leylekleri yakından görmek kaderin cilvesine bak ki bakıcı olarak görevlendirildiği bu harap konakta kısmet olmuştu. Taştan yapılma büyük bacanın üzerine yuva yapmakla meşgul olan leylekler gibi Süreyya Hanım da artık yeni evine kavuşmuştu.

Hicabiye Hanım, emrine verilen koca konağın en alt katındaki sokağı gören odalardan birinin kapısından içeri girdiğinde, burnunu saran keskin idrar ve necaset kokusu koridorlardaki rutubet kokusunu bastırıyordu. Pencerenin önünde cam boyunca yukarı aşağı uçuşan karasinekler bile içeride sıkılmış görünüyorlardı. Sedirin üzerinde oturan ve kül rengi karışık saçları çemberinden sarkan yaşlı kadın, bahsi geçen Mürüvvet Hanım olmalıydı. Göz göze geldiklerinde yüzünü muşmula gibi buruşturan Mürüvvet Hanım da ondan hoşlanmamış gibiydi.

Hicabiye Hanım etrafına bakındı. Gül desenli kirli Isparta halısının üzerindeki mandalina kabuklarına, elma çöplerine, bisküvi poşetlerine, buruşturulup atılmış kâğıt mendillere, üzerinden çıkarıldığı gibi bırakılmış eşyalara göz gezdirdi. Bir zamanlar Edincik'in bütün delikanlılarını peşinden koşturan güzel Mürüvvet Hanım anlatılanların aksine şimdi kırışık yüzüyle, dağınık saçlarıyla ve pasaklı hâliyle karşısında duruyordu. İşe nereden başlayacağına bilemeyen Hicabiye Hanım şaşkın şaşkın etrafı incelerken ve bir karar vermeye çalışırken kandırıldığını düşündü; neden bu pasaklı, suratsız ve aksi kadına uzun bir süre bakıcı bulunamayışını anlamaya çalıştı. Az sonra bu iş için verilecek dolgun maaşı düşünürken kendini koridorun sonundaki mutfakta bulmuştu. Mutfaktaki eşyaları incelerken uzun bir süre kendini teselli etmeye çalıştı. Mürüvvet Hanım'a çorba hazırlamak ne kırağıda zeytin toplamaya ne de maydanoz bağlamaya benzerdi. Üstelik badana yaparken sürekli yukarı bakmaktan boynu tutulmayacak, artık akşamları ağrısız derin bir uyku uyuyabilecekti. Alacağı aylıklarla yakında askerden dönecek olan oğluna iki üç bilezik yapabilecekti.

Mürüvvet Hanım'a akşam çorbasını içirirken “Ne kadar pis kadın” diye düşündü. Çorbayı her seferinde üzerine döküyor ve ellerini üstüne başına siliyordu. Yanına sokulduğunda çürümüş meyve gibi kokan nefesini koklamamak için soluk almakta zorlandığı bu kadını bir an önce yıkamalıydı.

Lale desenli turkuaz fayanslarla döşeli banyonun her çeşmesi pirinçtendi. Şampuan ve sabunları çok özeldi. Hicabiye Hanım; “Keşke benim de böyle bir banyom olsaydı” diye içinden geçirirken, Mürüvvet Hanım biraz üşüdü. Mis kokulu şampuanlar ve gül kokulu sabunlar evin hanımını ak pak etmiş, banyo faslı bitmişti. Hanımını önce Adana pamuğundan havlularla kuruladı, Bursa işi bornozlarla sarmaladı, sonra uzun bir süre ona giydirecek elbiseler aradı.

Ertesi gün konağa geldiğinde yine her şeye sil baştan başlaması gerekiyordu. Mürüvvet Hanım üzerine yoğurt dökmüş, yastığını kirletmiş, kadife perdeleri yerinden sökmüştü. Hanımının bugünkü banyosu daha kısa sürmüştü. Hicabiye Hanım evinden getirdiği bohçanın içinden çıkardığı allı şalvarı

hanımının ayağına, morlu entarisini üzerine giydirmişti. Boya yaparken giydiği bu eski elbiseler içinde hanımı kendisine ne kadar benzemişti. Hanımının yeni imajını seyrederken, el ve ayak tırnaklarını da kesmiş, saçlarını tarayıp pelikler örerek, üzerine al yazmasını bağlamıştı. Açık kalan pencereden içeri sivrisinekler dolmuştu; Saraylıların asil Mürüvvet Hanım'ı gel gör ki köy karısı olmuştu.

Sokakların zerzevatçılarla dolup taşıdığı, kavuna, karpuz, seftaliye, kayısıya koktuğu, yuvadaki anne leyleğin fazla yavrusunu yuvadan attığı ve diğerlerini uçurduğu sıcak yaz mevsiminde Hicabiye Hanım artık hanımının idrar kokan donlarını yıkamaktan sıkılmaya başlamıştı. Mürüvvet Hanım'ın ihtiyaç listesi bakkal defterindeki listeleri kabartırken, Süreyya Hanım ve Abdurrahman Bey, bu semtin yolunu çoktan unutmuşlardı. Önce Erdek'te bir hafta tatil yapıp Yalova'ya eş dost yanına, sonra İzmir'e baldızına gideceklerdi; Foça'da bir hafta otelde kalıp, sonra da Ayvalık'taki yazlıklarına geçeceklerdi. Eğer vakit kalırsa ve havalar erken soğursa Edincik'e döneceklermiş. En son mektubunda bunu yazıyordu Süreyya Hanım: "Lütfen Hicabiye Hanım biraz daha sabredin, anneme çok dikkat edin; geldiğimde hesabı fazlasıyla öderim"

O yaz, Hicabiye Hanım'ın fistanlarından sonra, mahallelinin kısalan elbiseleri de Mürüvvet Hanım'a giydirildi. Öyle zamanlar oldu ki giysiler yırtılıp, yollarından yer yer patlayınca insanlar katıla katıla güldüler. Mahallelinin kıyafetlerinden sonra Saraylıların asil Mürüvvet Hanım'a giydirilecek kıyafet kalmamıştı. Mahallelinin eğlenceli günleri, Hicabiye Hanım için sıkıntılı olmaya başlamıştı. Süreyya Hanım tamamlama giysiler içinde sevgili kayınvalidesinin gülünç duruma düştüğünü duysa çok kızardı. Hicabiye Hanım bir hafta kapı kapı dolanıp herkesten söz aldı, artık kimse bu konu üstüne konuşmamacak, hiç durmayacaktı, Saraylıların asil Mürüvvet Hanım mahallelinin soyтары olmayacaktı.

Hicabiye Hanım bir gün işleri erken bitince, konağın üst katına hiç çıkmadığının farkına vardı. Tahta merdivenlerden yavaş yavaş çıkarken, Mürüvvet Hanım'ın inlemelerine açık kalan pencereden duyulan yuvadaki leyleklerin lakırtıları eşlik ediyordu. İkinci katta uzun bir koridor, birkaç oda ve batan geminin malları gibi orta yerde kalmış eşyalar vardı. Odaların birinde büyük bir şömine, iki berjer hardal koltuk ve duvara dayalı aynalı bir konsol duruyordu. Başka bir odada küçük bir fındık faresi hızla önünden kaçarak, küçük delikten sandığa girmişti. Mürüvvet Hanım'ın çeyizleri zamana yenilmiş kıymık kıymık olmuş, gelin olduğu bu gerdek odasına fare kokusu dolmuştu. Orta yerde yayları fırlamış geniş bir yatak, pencere önünde ayakları kırık iki sarı koltuk kalmış, duvarda sararmış fotoğraftaki Rezzettin Bey çoktan rahmetli olmuştu. Rezzettin Bey, Edincik'te Saraylıların aile kabristanında serviler altında yatıyordu. Duvardaki evlilik resminde Mürüvvet Hanım'ın elinden tutarken görmek Hicabiye Hanım'ın derdine dert katıyordu. Vakit akşam olmuştu, leylekler yuvasına konmuştu, Hicabiye Hanım'ın gözleri dolmuş, üst kata çıktığına

bin pişman olmuştu. Birdenbire hatırlamıştı bu kata neden çıktığını, Mürüvvet Hanım'a giydirecek kıyafet aradığını. Tam umudunu kesmişken odaların birinde boydan boya gardırobu görünce neredeyse şaşkınlıktan küçük dilini yutacaktı; burası sanki konağın etnografya müzesiydi.

Gardıroptaki Bursalı görümcesinin kıyafetleri Mürüvvet Hanım'ı yetmişli yıllara götürmüştü. Yeşil İspanyol pantolon biraz dar, biraz ütüsüz olsa da kadı kızında bile olurdu azıcık kusur kalsa da. Üzerindeki sarı ceket, çiçekli şapka ona çok yakışmıştı. Boynuna elmas kolyeler, pırlanta yüzükler, altın bilezikler takıp takıştırmıştı. Cumartesi sabahı siyah bir tayt sarmıştı varisli bacaklarını, vatkalı bir bluzun üzerine taktığı koca tokalı kemer tamamlamıştı bütün aksesuarını. Dudaklarına kırmızı ruj sürülüp, yanakları al al olmuştu, bir de saçlarına fön çekilince, sanki Edincikli Mürüvvet Hanım değil de Tina Turner olmuştu.

Bugün Mürüvvet Hanım altmışlı yıllardan kalma döpiyesi giyince, biraz Audrey Hepburn biraz Sophia Loren'i anımsatmıştı. Başındaki siyah bandıyla, Catherine Deneuve gibi yürek hoplatmıştı. Yüksek topuklu ayakkabıları da giyse, Clark Gable'in kollarında Ingrid Bergman'dan farkı kalır mıydı? "Rüzgâr Gibi Geçti" film afişi, Vogue Dergisi'nin son sayısına kapak resmi olur muydu? Kimler geldi, kimler geçti dünya üstünden; Mürüvvet Hanım haftalardır inmedi moda listelerinden. Edincik Edincik olalı günden beri böyle defile, böyle manken görmedi.

Bir sabah gardırobun kapağını açınca Hicabiye Hanım çok şaşırıldı. Mürüvvet Hanım'a giydirecek tek kıyafet kalmamıştı. Uzun bir süre odalarda kıyafet aradı, bu kostüm meselesini çok fazla kafasına doladı. Sonra baktı gördü ki sandığın birinde işe yarar kıyafetler var; eline alınca anladı hanımına olurdu biraz dar. Önce kime ait olduğunu pek kestiremedi. Naftalin kokuyordu, yıllar bu kıyafeti hiç eskitemedi. Çok geçmeden aile albümünden kime ait olduğunu saptadı. Hanımı, sevinir miydi, kızarmıydı? Bilinmez ama başka hiç şansı kalmamıştı. Hicabiye Hanım son kostümü giydirirken birden kapı çalınmıştı. Paniğe kapılıp telaşlanmış, çok şaşırıp kalmıştı; gecenin ayazında sokakta kim kalmıştı? Üstünü başını düzelterek açtığında kapıyı kasım soğuğu içeri doluyordu, ev sahipleriyle vakitsiz göz göze gelince içi hoş oluyordu.

"Şeyy. Hoş geldiniz efendim. İçeri buyurmaz mısınız? Salonda bir fincan Türk kahvesi almaz mısınız?"

"Çok iyi olur efendim zahmet etmezsen, ayaklarımıza karasular indi çarşı pazar gezmekten."

Ayakları birbirine dolandı zavallı Hicabiye Hanım'ın, hâline acımalı mı sevinmeli mi bilmem bu evde kalanın. Mutfağın yolunu tuttu, cezveyi ocağa koydu, pencereden baktığında hava kararıyor akşam oluyordu. Bir fincan kahve çok iyi gelmişti ev sahiplerine, yorgunluktan ölmüşlerdi niye gitmişlerdi tatile niye? Az sonra hediye paketler açıldı, içinden işlemeli havlular, tel kırma

örtüler, bindallılar, otantik kaftanlar saçıldı. Son paketten de Mürüvvet Hanım'ın üzerine uygun bir kıyafet çıkmadı. Süreyya Hanım paket açmaya hiç bıkmadı. Saraylı konağında memnundu herkes hâlimden, Hicabiye Hanım'ın kalbi fırlayacaktı yerinden; üç aylık ve bir ikramiye verilirken.

Süreyya Hanım'ın kahve falına da bakıldıktan sonra Mürüvvet Hanım'ın odasına gelindi. Bakır başlıklı ceviz yatakta birden pamuk prenses belirdi. Zehir içmiş gibi düşman elinden mışıl mışıl uyuyordu. Süreyya Hanım şaşırmişti, zaman neler aşırmişti; çok özlemiş olmasına rağmen sevgili kayınvalidesini uyandırmaya bir türlü kıyamamıştı. Komidinin üzerine bırakmak zorunda kaldı Safranbolu lokumunu; sağlam ellerde olunca emaneti unutmuştu aradan geçen zaman akımını. Bir paket lokum da bakıcısının eline tutuşturdu. Sonra birden dikkati Pamuk Prenses'in gelinliğine takıldı. Bu eski gelinliği bir yerden tanıyordu. Kahkahaya tutuldu, kızması beklenirken. Çok geçmeden Abdurrahman Bey de ona eşlik etmişti. Gelinin kocaman göbeğine gülmek pek hoşlarına gitmişti. Leylekli konağın bakıcısı, önce anlayamasa da kahkahalarının sebebi, farkına varmıştı sonra, Saraylıların Süreyya Hanım olmuştu Şam leblebisi.

Süreyya Hanım ve Abdurrahman Bey, tarihî konaktan sarmaş dolaş, çok mutlu ayrıldılar. Hicabiye Hanım'ın eşsiz iltifatlarına mazhar oldular. Sokaklar büyük sessizliğe büründü, konağın eski sahipleri mahalleden gidince. Sonra yağmur başladı gece boyu ipince. Bakıcı ve komşular gece boyu Mürüvvet Hanım'ın odasında kaldılar. Tarihin karanlık dehlizlerine daldılar. Uykusuz bir gece geçerken, seher vakti yağmur dinmişti. Zavallı Mürüvvet Hanım'ın ruhu, Yasin'ler okunurken uzun yola gitmişti. Açıkta kalmasa da bir yeri, artık olmasa da dünya güzeli, bir top kefen ona yetmişti; eskimeye bırakılırken konak, bu hikâye bitmişti.

Sevabı bol olsun diye Mürüvvet Hanım'ın ardından kazanlarla lokmalar, Şam fıstıklı irmik helvalar yapıldı. Yedi gün yedi gece konak kapısına bakıldı. Nefesi kuvvetli hocalar tarafından mevlit okunduktan sonra, en son Hicabiye Hanım ayrıldı Saraylı Konağı'ndan. Leylekli konağa bakarken birdenbire mazinin rüzgârına kapıldı. Birkaç metre yürüdüktan sonra gözü yaşlı dönüp baktı eski konağa. Çatıdan leylekler uçmuş, göç yolunu tutmuştu; Saraylıların Mürüvvet Hanım bu konakta sanki hiç yaşamamıştı.